

АНАЛІЗ БЕЗЗБИТКОВОСТІ — ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ

Розвиток ринкових відносин вимагає створення адекватної системи обліку на гірничорудних підприємствах, які займають значну частину в обсягах промислового виробництва України. Для забезпечення ефективної роботи і конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах важливе значення має перебудова системи обліку. Сьогодні система обліку повинна не лише відображати фактичну діяльність підприємства, але і забезпечувати необхідною інформацією всі рівні управління для прийняття рішень під час здійснення поточної діяльності та пов'язаної з майбутнім підприємства. Ефективне управління діяльністю підприємств може здійснюватись лише за умови наявності інформації, необхідної для аналізу ситуацій, прийняття рішень і дієвого контролю за їх упровадженням. Вибір рішень здійснюється на основі аналізу можливих результатів заздалегідь встановлених показників, які оцінюються з погляду прийнятності для конкретних умов. Важливим методом, який дозволяє прогнозувати діяльність підприємства та приймати оптимальні управлінські рішення, є аналіз беззбитковості [1]. Необхідно враховувати, що основою прийняття управлінських рішень є оптимізація співвідношення «затрати—результат». З метою управління затратами і доходом необхідно досліджувати величину затрат, обсяг реалізації та ціну продукції. Це пов'язано з тим, що для управління співвідношенням «затрати—результат» неможливо опиратись лише на затрати, величина яких залежить, головним чином, від «зусиль підприємства». На результати діяльності підприємства в умовах ринку суттєво впливає зовнішнє середовище, тому величина попиту має щонайважливіше значення. Аналіз беззбитковості дозволяє керівництву заздалегідь визначати, наприклад, за якого обсягу виробництва підприємство не буде мати ані прибутків, ані збитків або який необхідно мати підприємству обсяг реалізації продукції, щоб отримати бажану величину прибутку.

Перелічені характеристики є важливими для прогнозування величини доходу, в першу чергу, для відшкодування поточних затрат, а по-друге, для подальшого економічного зростання. Аналіз беззбитковості призначений для визначення критичної точки обсягу виробництва, яка характеризує обсяг реалізації, за якого затрати дорівнюють доходу від реалізації продукції, а прибуток

відсутній. Мета аналізу беззбитковості — встановити, що відбудеться з фінансовими результатами, якщо рівень продуктивності або обсяг виробництва зміняться. Аналіз беззбитковості ґрунтується на залежності між доходами від продажу, затратами і прибутком у короткостроковому періоді, коли обсяг продукції підприємства обмежений рівнем діючих виробничих потужностей.

Використовуючи аналіз беззбитковості, слід дотримуватись таких припущень:

- змінні затрати і ціна продажу (а отже і маржинальний дохід) на 1 од. не залежать від рівня виробництва;
- постійні затрати, що не змінюються при зміні рівня виробництва, змінюються у розрахунку на 1 од., оскільки розподіляються на більшу (меншу) кількість одиниць продукції. Одночасно із зміною постійних затрат на 1 од. продукції змінюється величина прибутку на 1 од. Цим пояснюється те, що аналіз беззбитковості завжди ґрунтується на маржинальному доході на 1 од. і ніколи — на прибутку 1 од. продукції. Отже, аналіз беззбитковості використовується в першу чергу для розрахунку точки беззбитковості (критичної точки, мертвої точки).

У міжнародній практиці існують різноманітні методи визначення критичної точки, до яких, зокрема, відносяться:

- а) математичний метод (метод рівняння);
- б) метод маржинального доходу;
- в) графічний метод.

Метод рівняння базується на співвідношенні

$$V_0 = Z^П / Mд,$$

де V_0 — обсяг виробництва (реалізації) в критичній точці, $Z^П$ — постійні затрати; $Mд$ — маржинальний дохід (виручка — змінні витрати).

Метод маржинального доходу ґрунтується на величині маржинального доходу

$$Mд = Vр - Зз,$$

де $Vр$ — виручка (дохід); $Зз$ — змінні витрати.

Шляхом нескладних перетворень отримуємо рівняння $Mд = 1 \text{ од.}$ х $V = Z^П$ та дуже легко переходимо до рівняння (1): $V_0 = Z^П / Mд$.

Розглянуті варіанти дають можливість розрахувати і інші необхідні для управління показники, а саме: який треба мати обсяг реалізації, щоб отримати цілком конкретну величину прибутку; яку слід встановити ціну на продукцію, щоб отримати бажану величину прибутку при максимально можливій величині обсягу продукції та ін.

Важливим для прийняття управлінських рішень є показник прибутковості продукції (CSR), або коефіцієнт маржинального доходу, який визначається як відношення Md до Bp :

$$CSR = Md / Bp \quad (2)$$

де Bp — виручка (дохід) від реалізації.

Попередні рівняння дозволяли визначати точку беззбитковості у разі випуску підприємством одного виду продукції, а показник CSR використовується для визначення обсягу беззбитковості в разі випуску підприємством кількох видів продукції. Наведемо операційний звіт на основі даних ГЗК у табл. 1. Відношення маржинального доходу до обсягу реалізації, яке дорівнює 0,328 і показує прибутковість 3-х видів продукції та може бути використаний для оптимізації асортименту.

Таблиця 1

ОПЕРАЦІЙНИЙ ЗВІТ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПівдГЗК, грн

Основні показники	Товарний концентрат на внутрішній ринок	Товарний концентрат на експорт	Агломерат	Усього
1. Реалізовано одиниць продукції, т	2 715 400	2 297 300	4 026 700	
2. Обсяг реалізації, грн	204 551 082	205 700 242	458 882 732	869 134 056
3. Змінні затрати	142 748 578	120 769 061	320 481 026	583 998 665
4. Маржинальний дохід (2—3)	61 802 504	84 931 181	138 401 706	285 135 391
5. Постійні затрати				114 170 475
6. Прибуток				170 964 916
7. Маржинальний дохід/обсяг реалізації, %	30,2	41,3	30,2	32,8

Отже, згідно з наведеним звітом $T_B = 3_{II} / CSR = 114\ 170\ 475 / 0,328 = 348\ 080\ 716,4$ грн, де T_B — точка беззбитковості. Результати розрахунків дозволили встановити обсяг беззбиткової продукції, що відповідає сумі 348 080 716,4 грн, після досягнення чого підприємство почне отримувати прибуток. Іншим важливим показником, який обчислюється на основі аналізу беззбитковості, є маржа безпеки (запас фінансової міцності), яка показує на скі-

льки може скоротитись обсяг реалізації, перш ніж підприємство почне отримувати збитки. *Маржа безпеки* обчислюється за формулою:

$$M_B = (O_O - O_B) / O_O \cdot 100(\%), \quad (3)$$

де: M_B — маржа безпеки; O_O — обсяг очікуваної реалізації; O_B — обсяг беззбиткової реалізації.

Маржу безпеки підприємство повинно враховувати, формуючи власну стратегію, яка характеризує межу, нижче якої обсяг не повинен скорочуватись, інакше підприємство перейде до розряду збиткових. На основі аналізу беззбитковості можна також спрогнозувати момент досягнення точки беззбитковості, тобто перехід підприємства до розряду прибуткових.

З літератури відомі економічна та бухгалтерська моделі виявлення залежності між доходом, затратами, обсягом виробництва та прибутком. Економічна модель розкриває взаємозв'язок попиту і пропозиції, тобто наскільки можливо реалізувати зростаючий обсяг продукції, що випускає підприємство (або який в майбутньому буде випускати). Для спрощення розрахунків використовують бухгалтерську модель. *Бухгалтерська модель* відображає лінійну залежність поведінки затрат від обсягу виробництва, що впливає на величину доходу. Графічне зображення цих характеристик має декілька варіантів. Розглянемо графік беззбитковості та його альтернативний варіант (рис. 1).

Для визначення прибутку в т. K на основі графіка, наведеного на рис. 1 а) необхідно від доходу KK_3 відшкодувати змінні затрати K_1K_2 та постійні затрати K_2K_3 , а різниця у вигляді відтинка KK_1 показує прибуток.

Для визначення прибутку в т. K на основі графіка, наведеного на рис. 1 б), слід від маржинального доходу KK_2 відняти постійні затрати K_1K_2 , в результаті отримаємо прибуток у вигляді відтинка KK_1 .

Розглянемо детальніше рис. 1 а) з урахуванням конкретних показників діяльності ГЗК. Величина постійних затрат становить 35 273 807 грн, а змінні затрати на 1т концентрата дорівнюють 52,57 грн. Отже, поведінка сукупних затрат може бути описана за допомогою рівняння:

$$Y = 35\,273\,807 + 52,57 X \quad (4)$$

Виручка (дохід) у точці беззбитковості становить 116 747 621 грн, тоді рівняння доходу матиме вигляд: $116\,747\,621 = 35\,273\,807 + 52,57X$.

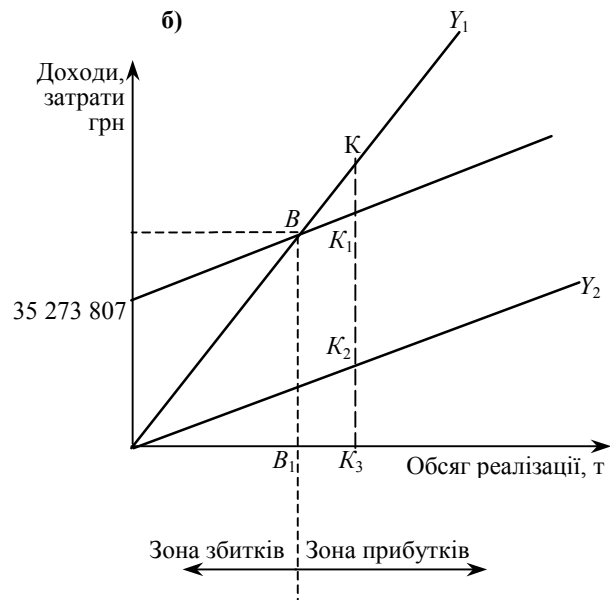
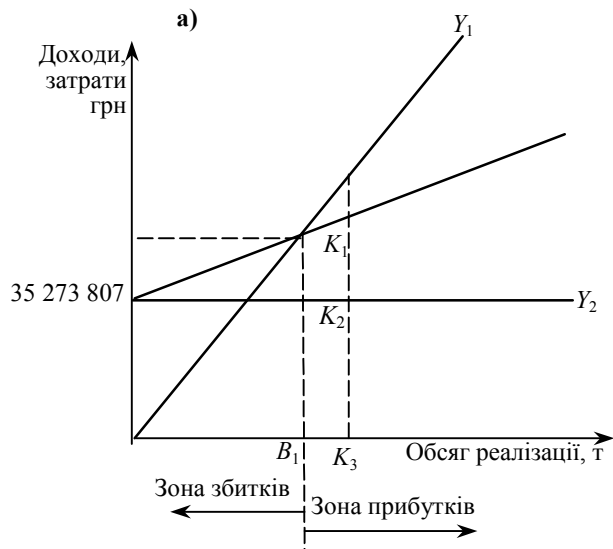

Рис. 1. Графічне зображення залежностей між доходами, затратами та обсягом виробництва: а) звичайний графік беззбитковості; б) альтернативний варіант графіка беззбитковості,

де на рис. 1а: Y_1 — поведінка доходу; Y_2 — поведінка постійних затрат; Y — поведінка сукупних затрат; t . B — точка беззбитковості; зона ліворуч від t . B_1 на осі абсцис — зона збитків; зона, що знаходиться праворуч від t . B_1 — зона прибутків;

на рис. 1 б): Y_1 — поведінка доходу; Y — поведінка сукупних затрат; Y_2 — поведінка змінних затрат; зона, що знаходиться праворуч від t . B_1 — зона прибутків; зона, що знаходиться ліворуч від t . B_1 — зона збитків.

У точці беззбитковості (т. B) обсяг (X) складе: 1 549 816 [(116 747 621 = 35 273 807): 52, 57]. Тобто обсяг виробництва в точці беззбитковості дорівнює 1 549 816 т.

При цьому поведінку виручки від реалізації концентрату можна описати за допомогою рівняння:

$$Y_1 = 75,33X \quad (5)$$

Тобто 75,33 грн (116 747 621: 1 549 816).

На рис. 1 а) показано, що якщо обсяг виробництва (реалізації) більше 1 549 816 т, підприємство матиме прибуток і, навпаки, в разі якщо обсяг виробництва менше 1 549 816 т, підприємство матиме збитки. Формули (4) і (5) відображають характер (поведінку) сукупних затрат та доходу в будь-якій точці зони прибутків і, відповідно, зони збитків при заданому обсязі, що дає можливість визначити результат від реалізації. Маржинальний дохід при обсязі K_3 дорівнює сумі $(K_1K_2) + (K_2K_3)$, тобто сумі прибутку та постійних затрат.

Розглянемо конкретний приклад. *Визначимо маржинальний дохід при обсязі реалізації 2 000 000 т.* Для цього складемо рівняння сукупних затрат у точці із заданим обсягом: $YI = 35\,273\,807 + 52,57 \times 2\,000\,000 = 140\,413\,807$ грн.

Рівняння доходу при обсязі реалізації 2 000 000 т відповідно буде мати вигляд: $Y = 75,33 \times 2\,000\,000 = 150\,660\,000$ грн.

Визначимо в цій точці маржинальний дохід, який дорівнює різниці виручки (доходу) та змінних затрат:

$$Md = 150\,660\,000 - (52,57 \times 2\,000\,000) = 45\,520\,000 \text{ грн.}$$

Прибуток визначимо двома способами:

а) як різниця між маржинальним доходом і постійними затратами:

$$\text{прибуток} = 45\,520\,000 - 35\,273\,807 = 10\,246\,193 \text{ грн.}$$

б) як різниця між доходом (виручкою) та сукупними затратами:

$$\text{прибуток} = 150\,660\,000 - 140\,413\,807 = 10\,246\,193 \text{ грн.}$$

Маржинальний дохід можна отримати, збільшивши прибуток на суму постійних затрат: $Md = 10\,246\,193 + 35\,273\,807 = 45\,520\,000$ грн.

Графік, залежності «затрати — обсяг виробництва — дохід», зображений на рис. 1 б), більше відповідає маржинальному методу, оскільки в будь-який момент часу та для будь-якого обсягу виробництва відгинок KK_2 дає можливість без додаткових розрахунків це здійснити.

Єдиним для обох наведених графічних методів є те, що для визначення прибутку ми, використовуючи метод розрахунку, визначаємо прибуток як різницю між виручкою та сукупними затратами. Існує ще третій варіант графічного методу, який дозволяє визначити раніше розраховані показники, однак значно наочніше (рис. 2). На графіку беззбитковості (рис. 2), аналогічно попереднім варіантам, на осі абсцис наведені різні рівні обсягів реалізації (виробництва). Точка беззбитковості (В) лежить в точці перетину лінії прибутків (збитків) та осі абсцис. У точці перетину лінії прибутків (збитків) та осі ординат обсяг виробництва (реалізації) відсутній, відповідно збитки складають в цій точці 35 273 807 грн, що відповідає величині постійних затрат. Отже, із збільшенням обсягу виробництва на кожну 1 од. продукції збитки зменшуються на $22,76 \times (35\,273\,807 / 1\,549\,816)$ грн.

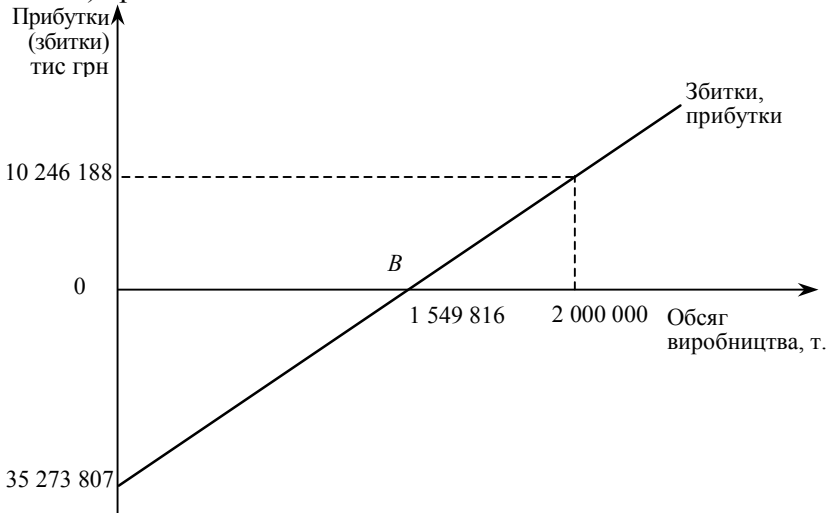

Рис. 2. Графік беззбитковості

Точки беззбитковості можна досягти лише у тому разі, якщо маржинальний дохід буде дорівнювати постійним затратам. Оскільки

$$M_d = P_3 + \Pi,$$

де Π — прибуток, а в точці беззбитковості прибуток відсутній, отже в точці беззбитковості $M_d = Z_{\Pi}$.

Після досягнення точки беззбитковості картина змінюється таким чином, що кожна 1 т продукції збільшує прибуток на 22,76 грн.

Отже, в точці з обсягом виробництва (реалізації) 2 000 000 т прибуток складатиме: $(2000000 - 1549816) \times 22,76 = 10246188$ грн, а маржинальний дохід відповідно: $M_d = 35273807 + 10246188 = 45519995$ грн.

Використане при цьому поняття прибутку відрізняється від прийнятого в бухгалтерському обліку, для якого «обліковий» прибуток дає реалізація вже першої одиниці товару. При маржинальному підході особливість полягає у тому, що спочатку підприємству необхідно відшкодувати всі понесені затрати. Лише після цього підприємство може отримувати прибуток від продажу кожної наступної одиниці продукції (наступної за обсягом продажів у точці беззбитковості).

Слід пам'ятати, що використання аналізу беззбитковості на основі наведених варіантів можливе лише для прийняття короткострокових рішень. Тому слід дотримуватись таких припущень:

1) аналіз беззбитковості ґрунтується на класифікації затрат на постійні та змінні;

2) затрати і доходи (виручка) від реалізації продукції чітко визначені і перебувають у лінійній залежності від рівня виробництва (реалізації);

3) ціни на сировину, матеріали, послуги, що використовуються в процесі виробництва, не змінюються протягом досліджуваного періоду;

4) обсяг виробництва дорівнює обсягу реалізації (залишки на початок звітної періоду дорівнюють залишкам на кінець звітної періоду);

5) структура продукції не змінюється протягом звітної періоду.

Недотримання навіть одного із цих умов може призвести до невірних, а отже і непрогнозованих результатів.

Дослідження рівня беззбитковості провели на прикладі діючого ГЗК. В результаті аналізу отримали маржинальний дохід (внесок на покриття). Слід пам'ятати, що будь-яке збільшення внеску на покриття вигідно підприємству. Проведений аналіз дозволяє визначити запас фінансової міцності (межу безпеки):

$$Z_{\text{ф.м.}} = (O_{\text{п}} - T_{\text{б}}) / O_{\text{п}} \times 100 \%, \quad (5.51)$$

де $Z_{\text{ф.м.}}$ — запас фінансової міцності;

$O_{\text{п}}$ — обсяг продажу; $T_{\text{б}}$ — точка беззбитковості.

Запас фінансової міцності — один із показників, який підприємство повинно враховувати під час формування своєї стратегії. За достатнього запасу фінансової міцності підприємство може здійснювати інвестиції. За незначного запасу фінансової міцності стратегія повинна полягати в жорсткому контролі за затратами та оптимізації всієї діяльності. Наступним важливим показником, що дозволяє враховувати підприємницький ризик, є операційний важіль:

$$OB = M_d / \Pi, \quad (5.52)$$

де OB — операційний важіль; Π — прибуток.

Чим вищий операційний важіль, тим більший ризик. Операційний важіль показує, на скільки відсотків зміниться прибуток у разі зміни виручки на 1%. Чим вищий ризик, тим більша можлива винагорода. Збільшення операційного важеля в динаміці завжди свідчить про зростання ризику.

Аналіз беззбитковості здійснили за видами товарної продукції за 2000 р. і I кв. 2001 р. за результатами діяльності ВАТ «ПівдіЗК» [2, с.3]. У результаті отримали відповідні результати (табл. 2, 3), що дозволило сформулювати такі висновки:

а) для досягнення рівня беззбитковості за 2000 р. необхідно було реалізувати: 1 549 86 т товарного концентрата за ціною 75,33 грн без ПДВ за 1 т на внутрішній ринок; 1 549 816 т товарного концентрата за ціною 89,54 грн за 1 т на експорт; 1 368 222 т агломерату за ціною 113,96 грн без ПДВ за 1 т.

б) для досягнення рівня беззбитковості в I кв. 2001 р. слід реалізувати: 390 647 т товарного концентрата за ціною 77,13 грн без ПДВ за 1 т на внутрішній ринок; 175 684 т товарного концентрата за ціною 92,14 грн за 1 т на експорт;

551 196 т агломерата за ціною 1109,81 грн без ПДВ за 1 т. Результати аналізу фінансової міцності (табл. 2, 3) свідчать, що: у 2000 р. виручка від реалізації товарної продукції перевищила точку беззбитковості на 59,56%, або на 521 125 тис. грн;

у 1-му кварталі 2001 року виручка від реалізації товарної продукції перевищила точку беззбитковості на 56,5 %, або на 132 208 тис. грн.

Отже, аналіз беззбитковості — це важливий засіб управління підприємством, володіючи яким підприємство має можливість прогнозувати різноманітні альтернативні варіанти з відповідними обсягами реалізації, величинами затрат та прибутками. Це дасть можливість підприємствам заздалегідь запланувати для підприємства найбільш вигідний із альтернативних варіант, який дозволить не

лише відшкодувати витрати, але і отримувати заплановані прибутки.

Таблиця 2

АНАЛІЗ БЕЗЗБИТКОВОСТІ ЗА ВИДАМИ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА 2000 р.

№ п/п	Показники	Товарний концентрат на внутрішній ринок	Товарний концентрат на експорт	Агломерат	Усього по підприємству
1	Ціна за 1 од. (грн)	75,33	89,54	113,96	
2	Реалізація (т)	2 715 400	2 297 300	4 026 700	
3	Виручка від реалізації (грн)	204 551 082	205 700 242	458 882 732	869 134 056
4	Змінні затрати на 1 од. (грн)	52,57	52,57	79,59	
5	Змінні затрати (грн)	142 748 578	120 769 061	320 481 026	583 998 665
6	Маржинальний дохід (грн)	61 802 504	84 931 181	138 401 706	285 135 391
7	Питома вага маржинального доходу у виручці	0,302	0,413	0,302	0,328
8	Прямі постійні затрати на 1 од. (грн)	8,313	8,313	4,603	
9	Прямі постійні затрати (грн)	22 573 120	19 097 455	18 534 900	60 205 475
10	Маржа 1(грн)	39 229 384	65 833 726	119 866 806	224 929 916
11	Поріг беззбитковості (грн)	74 711 474	46 253 344	61 454 052	183 515 027
12	Поріг беззбитковості (т)	991 789	516 566	539 260	
13	Накладні постійні витрати (грн)	12 700 686	12 772 038	28 492 275	53 965 000
14	Сумарні постійні витрати (грн)	35 273 807	31 869 493	47 027 175	114 170 475
15	Поріг рентабельності (грн)	116 747 621	77 186 758	155 922 635	348 008 179
16	Поріг рентабельності (т)	1 549 816	862 037	1 368 222	
17	Запас фінансової міцності (грн)	87 803 461	128 513 484	302 960 097	521 125 877
18	Запас фінансової міцності (%)	42,92	62,48	66,02	59,96
19	Прибутки/збитки (грн)	26 528 697	53 061 688	91 374 530	170 964 916

Продовження табл. 2

№ п/п	Показники	Товарний концентрат на внутрішній ринок	Товарний концентрат на експорт	Агломерат	Усього по підприємству
	Операційний важіль	2,33	1,6	1,51	1,67
20	Виручка від реалізації послуг (грн)	501 989	504 809	1 126 145	2 132 944
21	Затрати з надання послуг (грн)	511 445	514 318	1 147 357	2 173 119
22	Результат за послугами (грн)	-9 455	-9 508	-21 211	-40 175
23	Сумарні постійні затрати (грн)	35 283 262	31 879 002	47 048 387	114 210 650
24	Поріг рентабельності (грн)	116 778 915	77 209 787	155 992 963	348 130 639
25	Поріг рентабельності (т)	1 550 231	862 294	1 368 840	
26	Запас фінансової міцності (грн)	87 772 167	128 490 455	302 889 769	521 003 417
27	Запас фінансової міцності (%)	42,91	62,46	66,0	59,95
28	Прибутки/збитки (грн)	26 519 242	53 052 179	91 353 319	170 924 741
29	Інші операційні доходи (грн)	43 556 541	43 801 240	97 713 219	185 071 000
30	Інші операційні витрати (грн)	58 689 339	59 019 053	131 661 607	249 370 000
31	Результат від іншої операційної діяльності (грн)	-15 132 798	-15 217 813	-33 948 389	-64 299 000
32	Сумарні постійні витрати (грн)	50 416 060	47 096 815	80 996 775	178 509 650
33	Поріг рентабельності (грн)	166 864 753	114 066 779	268 551 759	544 123 323
34	Поріг рентабельності (т)	2 215 117	1 273 920	2 356 544	
35	Запас фінансової міцності (грн)	37 686 329	91 633 463	190 330 973	325 010 733

Закінчення табл. 2

№ п/п	Показники	Товарний концентрат на внутрішній ринок	Товарний концентрат на експорт	Агломерат	Усього по підприємству
36	Запас фінансової міцності (%)	18,42%	44,55%	41,48%	37,39%
37	Прибутки/збитки (грн)	11 386 444	37 834 366	57 404 930	106 625 741
38	Фінансові доходи (грн)	0	0	0	0
39	Інші доходи (грн)	451 402	453 938	1 012 660	1 918 000
40	Фінансові витрати (грн)	7 242 439	7 283 127	16 247 434	30 773 000
41	Інші витрати (грн)	1 008 006	1 013 669	2 261 325	4 283 000
42	Результат по іншій діяльності (грн)	-7 799 043	-7 842 858	-17 496 100	-33 138 000
43	Сумарні постійні витрати (грн)	58 215 103	54 939 673	98 492 875	211 647 650
44	Поріг рентабельності (грн)	192 677 666	133 061 896	326 561 579	645 132 757
45	Поріг рентабельності (т)	2 557 781	1 486 061	2 865 581	
46	Запас фінансової міцності (грн)	11 873 416	72 638 346	132 321 153	224 001 299
47	Запас фінансової міцності (%)	5,80%	35,31%	28,84%	25,77%
48	Прибутки/збитки (грн)	3 587 401	29 991 508	39 908 831	73 487 741
49	Сума податку на прибуток (грн)	3 034 373	3 051 420	6 807 207	12 893 000
50	Поріг рентабельності (грн)	202 720 695	140 452 325	349 131 457	684 432 492
51	Поріг рентабельності (т)	2 691 102	1 568 599	3 063 632	
52	Запас фінансової міцності (грн)	1 830 387	65 247 917	109 751 275	184 701 564
53	Запас фінансової міцності (%)	0,89 %	31,72 %	23,92 %	21,25 %
54	Прибутки/збитки (грн)	553 028	26 940 088	33 101 624	60 594 741

Таблиця 3

АНАЛІЗ БЕЗЗБИТКОВОСТІ ЗА ВИДАМИ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ у 1 кв. 2001 р.

№ п/п	Показники	Товарний концентрат на внутрішній ринок	Товарний концентрат на експорт	Агломерат	Усього по підприємству
1	Ціна за 1 од. (грн)	77,13	92,14	109,81	
2	Реалізація (т)	812 300	576 400	1 076 700	
3	Виручка від реалізації (грн)	62 652 699	53 109 496	118 232 427	233 994 622
4	Змінні затрати на 1од. (грн)	56,78	56,78	86,94	
5	Змінні затрати (грн)	46 124 019	32 729 145	93 608 298	172 461 461
6	Маржинальний дохід (грн)	16 528 680	20 380 351	24 624 129	61 533 161
7	Питома вага маржинального доходу у виручці	0,264	0,384	0,208	0,263
8	Прямі постійні затрати на 1од. (грн)	4,692	4,692	4,456	
9	Прямі постійні затрати (грн)	3 811 312	2 704 469	4 797 775	11 313 556
10	Маржа 1(грн)	12 717 369	17 675 882	19 826 354	50 219 605
11	Поріг беззбитковості (грн)	14 446 946	7 047 620	23 036 454	43 022 512
12	Поріг беззбитковості (т)	187 306	76 488	209 785	
13	Накладні постійні витрати (грн)	4 137 583	3 507 350	7 808 067	15 453 000
14	Суммарні постійні витрати (грн)	7 948 895	6 211 819	12 605 842	26 766 556
15	Поріг рентабельності (грн)	30 130 639	16 187 482	60 526 783	101 786 256
16	Поріг рентабельності (т)	390 647	175 684	551 196	
17	Запас фінансової міцності (грн)	32 522 060	36 922 014	57 705 644	132 208 366
18	Запас фінансової міцності (%)	51,91%	69,52%	48,81%	56,50%
19	Прибутки/збитки (грн)	8 579 786	14 168 532	12 018 287	34 766 605

Продовження табл. 3

№ п/п	Показники	Товарний концентрат на внутрішній ринок	Товарний концентрат на експорт	Агломерат	Усього по підприємству
	Операційний важіль	1,9	1,44	2,05	1,77
20	Виручка від реалізації послуг (грн)	222 770	188 838	420 392	832 000
21	Затрати, по наданню послуг (грн)	299 828	254 158	565 807	1 119 793
22	Результат по послугах (грн)	-77 057	-65 320	-145 416	-287 793
23	Сумарні постійні затрати (грн)	8 025 952	6 277 139	12 751 258	27 054 349
24	Поріг рентабельності (грн)	30 422 728	16 357 701	61 224 994	102 880 658
25	Поріг рентабельності (т)	394 434	177 531	557 554	
26	Запас фінансової міцності (грн)	32 229 971	36 751 795	57 007 433	131 113 964
27	Запас фінансової міцності (%)	51,44%	69,20%	48,22%	56,03%
28	Прибутки/збитки (грн)	8 502 728	14 103 212	11 872 871	34 478 812
29	Інші операційні доходи (грн)	12 824 285	10 870 901	24 200 814	47 896 000
30	Інші операційні витрати (грн)	16 573 626	14 049 146	31 276 227	61 899 000
31	Результат від іншої операційної діяльності (грн)	-3 749 341	-3 178 245	-7 075 413	-14 003 000
32	Сумарні постійні витрати (грн)	11 775 293	9 455 384	19 826 671	41 057 349
33	Поріг рентабельності (грн)	44 634 774	24 639 942	95 197 497	156 130 429
34	Поріг рентабельності (т)	578 695	267 419	866 929	
35	Запас фінансової міцності (грн)	18 017 925	28 469 554	23 034 930	77 864 193
36	Запас фінансової міцності (%)	28,76%	53,61%	19,48%	33,28%
37	Прибутки/збитки (грн)	4 753 387	10 924 967	4 797 458	20 475 812
38	Фінансові доходи (грн)	0	0	0	0

№ п/п	Показники	Товарний концентрат на внутрішній ринок	Товарний концентрат на експорт	Агломерат	Усього по підприємству
39	Інші доходи (грн)	132 538	112 350	250 113	495 000
40	Фінансові витрати (грн)	671 792	569 465	1 267 743	2 509 000
41	Інші витрати (грн)	194 924	165 233	367 843	728 000
42	Результат по іншій діяльності (грн)	-734 178	-622 349	-1 385 473	-2 742 000
43	Сумарні постійні витрати (грн)	12 509 471	10 077 733	21 212 145	43 799 349
44	Поріг рентабельності (грн)	47 417 708	26 261 731	101 849 829	166 557 543
45	Поріг рентабельності (т)	614 776	285 020	927 510	
46	Запас фінансової міцності (грн)	15 234 991	26 847 765	16 382 598	67 437 079
47	Запас фінансової міцності (%)	24,32%	50,55%	13,86%	28,82%
48	Прибутки/збитки (грн)	4 019 209	10 302 619	3 411 984	17 733 812
49	Сума податку на прибуток (грн)	1 213 991	1 029 077	2 290 932	4 534 000
50	Поріг рентабельності (грн)	52 019 395	28 943 420	112 849 710	183 799 167
51	Поріг рентабельності (т)	674 438	314 124	1 027 682	
52	Запас фінансової міцності (грн)	10 633 304	24 166 076	5 382 717	50 195 455
53	Запас фінансової міцності (%)	16,97%	45,50%	4,55%	21,45%
54	Прибутки/збитки (грн)	2 805 218	9 273 542	1 121 052	13 199 812

ЛІТЕРАТУРА

1. *Нападовська Л. В.* Управлінський облік: Монографія. — Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. — 356 с.
2. Пояснительная записка к годовому отчету за 2000 г. — ОАО «ЮГОК», 2000. — 25с.
3. Пояснительная записка к годовому отчету за 2001 г. ОАО «ЮГОК». — 2001. — 27с.